

—Quænam dicuntur antiquæ et renovatæ?

R. Illæ quas S. Syn. vel in usu, ab antiquis temporibus existentes conservavit, vel desuetas in usum revocavit his vel similibus verbis: «pœnas sacris canonibus sancitas incurrunt.»

—Quænam dicuntur novæ?

R. Illæ quæ a S. Syn. pro certis delictis inventæ sunt, cum antea alias pœnas vel nullas haberent. De his in duobus sequentibus lectionibus.

LECTIO CXI.

DE PœNITENTIIS ANTIQUIS, ET PœNIS A S. SYN. RENOVATIS.

—Quo tempore scribi cœperunt pœnitentiales canones?

R. Sæculo V quo inter alios apparuerunt variæ compilationes in Oriente et Occidente, piorum Episcoporum opera. Posterioribus sæculis prodierunt in Oriente libri pœnitentiales Joannis Jejunatoris, in Occidente Teodori Cantuariensis, Bedæ et aliorum, quin etiam alius a Sancto Carolo Borromeo, ipso fere Tridentini tempore, ex antiquis canonibus conflatus est.

—Quodnam illius objectum?

R. Antiquis temporibus hæ compilationes fiebant ut unusquisque sacerdos sciret quam pœnitentiam vel pœnam pro peccatis vel pro delictis imponere posset: hodieum habentur præ manibus ut mites nostræ pœnitentiæ cum antiquarum austeritate comparari possint.

—Est aliquis Ecclesiæ Hispanæ privatus pœnitentialis codex?

R. N. Sed ipsa Illiberitana Synodus fere videtur pœnitentialis liber, cum plures et gravissimas pœnitentias et censuras pro criminibus contineat, quæ hodie levioribus pœnitentiis expiantur (1).

(1) Vide in ap. 8, vol. I, operis a me vulgati *Historia ecclesiastica de España*, canonem pœnitentialem ex sæculi IV Ecclesiæ nostræ conciliis confectum.

—Quinam posteriores canones ad pœnitentiarum in Hispania studium præ oculis habendi sunt?

R. Conciliorum Tarraconensium medio sæculo VI (540-548) apud Barcinonem et Ilerdam habitorum, quæ quidem plura continent primum de pœnitentiis, alterum de censuris.

—Quid Barcinonensis Synodus de pœnitentiis?

R. «Pœnitentes viri, tonso capite et religioso habitu utentes, jejuniis et obsecrationibus vitæ tempus peragant.» (Can. 6).

«Ut pœnitentes epulis non intersint.» (Can. 7).

«De his qui in infirmitatibus poscunt pœnitentiam, et a sacerdote accipiunt, si postea convaluerint vitam pœnitentium agant (1).» (Can. 8).

—Quid Ilerdenses canones?

R. Plura minantur contra eos qui carnalibus flagitiis polluantur, et contra clericos qui ecclesiasticam lenitatem non servant, nam et clericos qui in obsidione civitatis hostili sanguine maculantur duos pœnitentiæ annos minatur, et ad ulteriores gradus ascendere vetat.

Alia plura congerere nimis prolixum foret.

—Quousque pœnitentiæ publicæ in Hisp. Ecclesia in usu fuerunt?

R. Sæculo XIV vix usitatae erant: postea vero Inquisitionis tribunal, pro suæ jurisdictionis delictis, pœnitentias publicas et secretas imponebat.

—Quid de publicis pœnitentiis S. Synodus?

R. «Apostolus monet publice peccantes palam esse corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice, et in multorum conspectu crimen commissum fuerit, unde alios scandalo offensos, commotosque fuisse non sit dubitandum; huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publice injungi oportet; ut quos exemplo suo ad malos mores provocavit, suæ emendationis testimonio ad rectam revocet vi-

(1) Hic usus in Hispania etiam sæculo IX sequebatur. Wambanus Rex sæculo VII in mortis agone raptim tonsus, monasticum habitum non dimisit, et in monasterium secessit. Alvarus Cordubensis, sæculo IX, pœnitentium habitu in infirmitate indutus, ab Episcopo absolvi contendebat.

tam. Episcopus tamen publicæ hoc penitentiæ genus in aliud secretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire.» (Sess. XXIV, cap. 8 de Ref. in gen.)

Vide etiam de clericis publice peccantibus, lect. CVII.

—Quid de pœnitentiarii munere?

R. V. Supra quæ de ejus institutione ex eodem capite dicuntur. Lect. XXXIII, fol. 155.

—Quænam sunt antiquæ pœnæ a Trid. renovatæ?

R. 1.º Contra Episcopos in curiis vagantes.»

2.º Prædicatores hæreticos.

3.º Indignos beneficia minorâ conferentes.

4.º Jura ultra taxam exigentes.

5.º Episcopos Concilio non interessentes.

6.º Episcopos clericos sine congrua sustentatione ordinantes.

7.º Parochos non residentes.

—Quid ergo contra prædicatores hæreticos?

R. «Quod si hæreses predicaverit, contra eum, *secundum juris dispositionem*, aut loci consuetudinem, procedat Episcopus. (Sess. V, cap. 2.)

Secundum juris dispositionem suspenditur prædicator donec judicatur; postea vero retractari tenetur, et pro gravitate culpæ et pertinaciæ vel suspenditur, vel deponitur, vel excommunicatur.

—Quid de Episcopis in Curiis vagantibus?

R. V. Lect. XVIII, fol. 80, ex Sess. VI, cap. 1.º

—Quid contra indignos beneficia minorâ obtinentes?

R. «Ordinarius collator pœnas constitutionis Concilii, *Grave nimis* se noverit incursum.» (Sess. VII, cap. 3.)

Verba autem Innocentii III in illo Lat. canone (Decret. lib. 3.º, tit. 5.º, cap. 28) hæc sunt: «Fiatque de hoc in provinciali concilio diligens inquisitio annuatim, ita ut qui, post primam et secundam correctionem fuerit repertus culpabilis a beneficiis conferendis per ipsum Concilium suspendatur, instituta in eodem concilio persona provida et honesta, quæ suspensi suppleat defectum in beneficiis conferendis.»

Ergo pœna in hoc casu est *suspensionis* censura hic a Trid. renovata.

—Quid de jurium ultra taxam exactione?

R. V. supra Lect. XXV, fol. 118, cum de notariis, quæ sequuntur verba: «et qui secus fecerint tam dantes quam accipientes, ultra divinam ultionem *pœnas a jure inflictas* ipso facto incurrant.» (Sess. XXI, cap. 1.)

—Quænam sunt hæc pœnæ a jure inflictæ?

R. Ex antiquis nostris canonibus (1) puniebatur anathematis pœna: «Quia antiqua definitio Patrum ita de ecclesiasticis ordinationibus statuit dicens: anathema sit danti et accipienti.» (Brachar. II. canon 3.)

—Quid de negligentia in assistendo provinciali concilio?

R. «Quod si in his tam Metropolitanis, quam Episcopis et alii suprascripti, negligentes fuerint, *pœnas sacris canonibus sancitas* incurrant.» (Sess. XXIV, cap. 2.)

—Quænam sunt hæc pœnæ?

R. Quæ continentur in Dist. 18 Decreti, ubi, inter alios, citatur Tarraconensis Conc. canon 6. «*Si quis* Episcopus commonitus a Metropolitanis ad Synodum nulla gravi intercedente necessitate corporali venire contempserit, usque ad futurum Concilium cunctorum Episcoporum communione privetur.»

—Hæc autem erat excommunicationis censura?

R. N. Sed incommunicationis pœna, nam Episcopi comprovinciales nec urbanam conversationem volebant cum illo qui suam sodalitatem despexerat.

—Quid de Episcopo clericum sine congrua sustentatione ordinantem?

R. V. Lect. LXVII, fol. 331, ubi sunt verba «*antiquorum canonum pœnas* super his innovando» et eorum explicationem.

—Quid contra parochos non residentes?

R. V. supra Lect. XVIII, can. 79 et XLVI, fol. 208 ex Sess. XXIII, cap. 1.º

(1) Tolet VIII, canone 2, præter *anathematis opprobrium* jubet ut «suscepti honoris gradu privetur, et in monasterio sub perenni penitentia religetur.»

LECTIO CXII.

DE POENIS CANONICIS HODIEDUM EX TRIDENTINO VIGENTIBUS.

—Præter renovatas ergo has pœnas S. Syn. aliquas alias induxit?

R. Af. Eadem enim potestate ac alia generalia Concilia prædita erat, unde poterat illorum pœnas et censuras relaxare, mitigare, abrogare, mutare, confirmare vel alias novas inducere.

Ideo omnium pœnarum, quarum in præcedenti elencho specimen factum est, impositionem jussit in pluribus casibus, quæ dicentur infra cum de delictis in specie sermo fiet. Præterea ad earum applicationem speciales regulas adhibuit.

—Quibus in casibus injunxit excommunicationis censuram?

R. Præter alios casus:

1.º Contra eos qui negant Communionis Paschalis annuam obligationem.

2.º Contra eos qui negant Confessionis Paschalis annuam obligationem, quæ definitiones, *quævis de re disciplinari*, dogmaticæ sunt non doctrinales tantum. (Nb.)

3.º Monasticæ clausuræ violatio excom. pœna ipso facto incurrenda. (Sess. XXV, cap. 3).

4.º Donatio coacta ante professionem anathematis pœna. (Ib. 16).

5.º Coactio ad profitendum vel non profitendum (Ib. 18).

6.º Crimen raptus. (Sess. XXIV de Ref. matr. cap. 6).

7.º Concubinatus cum scandalo et pertinacia. (Ib. 8).

8.º Prepotentes qui matrimoniis inique opponuntur. excom. puniuntur. (Ib. cap. 9).

9.º Bonorum ecclesiasticorum vel ad pios usus destinatorum raptus. (Sess. XXII, cap. 11).

10. Intrusio in præsentatione beneficiorum, pro qua etiam interdictum. (Sess. XXV, cap. 9).

11. Duellorum barbara temeritas.

12. Immunitatis violatio.

—Quænam interdicto puniuntur?

R. 1.º Intrusio capituli dantis reverendas.

2.º Ob occultum crimen cum suspensione ad altiores ordines. (Sess. XIV, cap. 1.º).

3.º Clericalis vagantia. (Sess. XXIII, cap. 16).

4.º Acceptatio munerum ad collationem beneficii.

5.º Intrusio de qua supra.

—Quænam sunt hæc notanda S. Syn. verba?

R. «Nec dictum jus patronatus venditionis vel alio quocumque titulo in alios contra canonicas sanctiones transire præsumant: si secus fecerint *excommunicationis et interdicti pœnis subjiciantur* (Nb.) et dicto jure patronatus ipso jure privati existant.» (Sess. XXIV, cap. 18). Ubi notandum.

1.º Censuras dici etiam pœnas ut supra Lect. præcedenti dictum est.

2.º Præter censuras imponi etiam pœnas; nam privatio juris patronatus inter pœnas habetur.

3.º Non esse omnino certam doctrinam a canonistis sæculi præteriti traditam, de non imponendis pœnis nisi cum censuræ insufficientes sint (1), nam S. Syn. pœnas hic ipso facto cum censuris injungit.

—Numquid hæc excommunicatio non est contra evangelicam doctrinam?

R. Si excommunicatio major ipso facto incurrenda, et sine trina canonica monitione, esset contra Jesu Christi doctrinam non sanxisset eam S. Synodus, uti hic et aliis in locis sancxit et decrevit, afflata enim Sp. Sancto melius agnoscit Evangelium quam Jansenista.

Suadet idem et ipsa naturalis ratio, nam in criminibus atrocibus quæ uno actu patrantur ridicula foret trina monitio, secus in his quæ consistunt in actuum repetitione continua. Sic. (ex. gr.) clericus occidit Episcopum suum: poterit eum non occidisse, sive tres sive centum monitiones illi fiant ut Episcopum non interficiat?

(1) Berardi Carol. Sebast. Instit. juris canonici, libro V, tit. 7.º, § 5.

—Quid de excommunicatione minori?

R. Nihil de illa S. Syn. sed inducta erat jure communi, et, prouti adjecta anathemati, supervacaneum erat eam nominare. E contra præscripsit incommunicationem cum Episcopo qui Sanctæ Synodus decreta non admittat. (Sess. XXV, cap. 2).

—Irregularitas ex crimine est vera censura?

R. Af. Et ita habetur in praxi ab aliquibus juris canonici peritis (præsertim Gonzalez Tellez); nam S. Syn. de ea loquens sic ait: de homicida voluntario «*nullo tempore ad sacros ordines promoveri possit*» ut patebit ex his quæ infra dicentur cum de delictis mixtis sermo fiet.

—Pro quibus delictis inducitur suspensio officii vel beneficii.

R. Patebit ex his quæ dicenda sunt cum de specialibus delictis clericorum, et etiam casus in quo non tantum suspensione sed privatione puniuntur.

—Quo casu privatur clericus voce activa et passiva?

R. Jure communi inducitur aliquando contra canonicos negligentes vel irregulares, ex gratia contra canonicos sacris ordinibus non initiatos: (Sess. XXII, cap. 4). Sancta vero Syn. hanc pœnam inducit contra regulares proprietatem habentes. «*Quod si quis aliter quidquam tenere deprehensus aut convictus fuerit, is biennio activa et passiva voce privatus sit.*» (Sess. XXV de Ref. Regul. cap. 2).

—In quo casu S. Syn. absolute privat beneficio et officio?

R. Præsertim clericos concubinos (Sess. XXV, c. 14).

—Clericus privatur aliquando privilegio canonis?

R. Af. Et non tantum in casu degradationis, sed etiam in casu indebitæ ordinationis, ex cap. 10, Sess. VII: «*et sic ordinati... nullo privilegio clericali præsertim in criminalibus gaudeant.*»

—Quis privatur tantum officio?

R. Qui hospitalis bona male curat, et quidem non privatione tantum temporali sed perpetua (Sess. XXV, cap. 8).

—Licet ecclesiastico judici pecuniarias mulctas imponere?

R. Quamvis negatum sit a pluribus jurisperitis, at tamen S. Syn. eas imponi jussit, *etiam laicis* (Nb.) Sess.

XXV, cap. 3, ut dicemus infra cum de censuris imponendis.

—Quinam perpetua infamia notantur?

R. Raptor, raptaque consentiens, cæterique operam præbentes «*sint ipso facto excommunicati et perpetuo infames.*» (Nb.) (Sess. XXIV de Ref. matr. cap. 7). Item duellistæ et eorum fautores *perpetuæ infamiae* pœnam incurrant. (Sess. XXV, cap. 19).

—Quibus in casibus inducuntur arbitrariæ pœnæ?

R. Contra parochos prædicationem negligentes. (Sess. V, cap. 2).

2.º Quæstores eleemosynarum importunos. (Ib.)

3.º Regulares qui sine superioris permissione alterius prælati seu domini servicio mancipantur. (Sess. XXV, cap. 2 de Ref. Reg.).

4.º Notarios negligentes. (Sess. XXIV, cap. 20).

5.º Matrimonium clandestinum contrahentes. (Sess. XXIV de Ref. matr.).

6.º Parochos qui patrimonium impedimentum contractum non monent. (Sess. XXIV, cap. 2).

—Quibus in casibus datur inhabilitatio perpetua?

R. Contra canonicos regulares ad beneficia translatos. (Sess. XIV, cap. 9).

2.º Clericos ecclesiæ bona surripientes. (Sess. XXII, cap. 11).

3.º Simoniacos munera ad beneficiorum provisionem accipientes. (Sess. XXIV, cap. 18).

4.º Jurisdictione sua in electionibus prælatorum regularium abutentes. (Sess. XXV, cap. 6 de Ref. Reg.).

5.º Matrimonium clandestinum contrahentes. (Sess. XXIV, de Ref. matrim. cap. 1.º).

6.º Sine dispensatione nubentes. (Sess. XXIV, cap. 5 de Ref. matr.).

* 7.º Clericos concubinos pernicaces. (Sess. XXV, cap. 14 de Ref. in gen.).

8.º Raptores puellarum. (Sess. XXIV, cap. 6 de Ref. m.).

—Quid de excommunicationum usu S. Synodus?

R. «*Quamvis excommunicationis gladius nervus sit ecclesiasticæ disciplinæ, et ad continendos in officio populos valde salutaris; sobrie tamen magna que circumspectio-*